

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ В ОБСЛУГОВУЮЧИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВАХ

*Н. І. Цегельник, асистент,
Житомирський національний агроекологічний університет*

У дослідженні розглянуто сутність поняття «обслуговуючий сільськогосподарський кооператив» та особливості розрахунків в них. Обґрунтовано систему розрахунків, яка спрямована на повне відшкодування всіх витрат, понесених кооперативом. Розглянуто особливості ведення бухгалтерського обліку розрахунків в обслуговуючих сільськогосподарських кооперативах.

Постановка проблеми. Україна є потужною аграрною державою. Важливою складовою ринкових перетворень аграрного сектора економіки України є становлення та розвиток сільськогосподарської кооперації. Так, за минулий рік зросла кількість діючих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на 125 одиниць і сьогодні їх нараховується 735 [7].

Створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів може допомогти сільськогосподарським товаровиробникам ефективно обслуговувати їх основне виробництво, заощаджуючи при цьому кошти. У таких умовах значно підвищується роль бухгалтерського обліку як важливої функції управління сільськогосподарськими обслуговуючими кооперативами та одного з ключових механізмів щодо збільшення прибутку, пришвидшення товарообігу і оптимізації витрат є пошук оптимальної форми організації збутових відносин.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в Україні присвячено праці багатьох провідних науковців. Зокрема, організаційно-правові аспекти становлення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів досліджено у працях В.К. Збарський [1], В. В. Зіновчук [3], С. В. Зеленко, [2], П.К. Канінський [1], В.О. Цимбал [6], В. Шеремета [7] та ін.

Аналіз наукових публікацій дає підстави стверджувати, що попри наявність великої кількості спеціалізованих джерел, в яких розглядаються проблеми розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, єдиний та загальноприйнятий курс щодо організації формування розрахункових відносин між покупцями і обслуговуючими кооперативами відсутній. Недостатня увага у працях

зазначених вище авторів приділяється веденню бухгалтерського обліку розрахунків в обслуговуючих кооперативах в Україні.

Мета та методика дослідження. Метою статті є визначення сучасних тенденцій становлення та розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, а також напрямів удосконалення ведення обліку відносин між покупцями та кооперативними формуваннями з метою їх прибутковості та з урахуванням взаємодії окремих елементів та визначенням загальнонаукових і специфічних методів пізнання та дослідження.

Виклад основного матеріалу. Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив – підприємство, створене для здійснення обслуговування переважно членів кооперативу на засадах взаємодопомоги та економічного співробітництва [4]. Основною метою його створення є обслуговування сільськогосподарського та іншого виробництва своїми членами, надання комплексу послуг, пов'язаних з виробництвом, переробкою, збутом продукції.

Ряд дослідників і ідеологів кооперації відстоюють думку, що обслуговуючий кооператив має деякі риси комерційної структури [6, с. 23, 25]. Певною мірою це так. Наприклад, кооператив може надавати послуги не членам кооперативу в межах 20 %, які передбачено чинним законодавством, тому по відношенню до не членів кооперативу він може виступати як комерційна структура, і на цей об'єм послуг логічно можуть поширюватися дії податкового законодавства.

Досі в суспільстві і серед дослідників кооперації не виробилося одноставної думки стосовно того, чи є обслуговуючий кооператив посередницькою організацією. В радянській енциклопедичній літературі такі поняття як "посередник", "посередництво" відсутні. Сучасники визнають, що посередниками називається "особа, фірма, організація, яка сприяє встановленню контактів при укладанні угод, контрактів між виробниками і споживачами, продавцями і покупцями товарів і послуг", "посередництво – один із видів підприємництва", "посередницькі операції, які виконуються по дорученню клієнтів" [1, с. 244-245].

Таким чином, сільськогосподарський обслуговуючий кооператив має характерні риси посередницької організації, що працює на інтерес своїх членів.

Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи мають право реалізувати товари та надавати послуги за цінами і тарифами, що встановлюються на договірних засадах, окремо для членів кооперативу та інших осіб. Потім у кінці року, коли відомий попередній результат за рішенням загальних зборів здійснюється розподіл результату у вигляді

надбавок до ціни на реалізовану продукцію і знижок на ціну поставок і послуг. Заключна закупівельна ціна на продукцію дорівнюватиме попередній ціні плюс надбавка [5].

Відповідно до функціональних дій суб'єктів при розрахункових відносинах, у системі бухгалтерського обліку з'являються операції з розрахунків із покупцями та постачальниками.

Загальну схему формування розрахунків в сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах (СОК) в обліку наведено на рис. 1, де окреслено місце розрахунків.

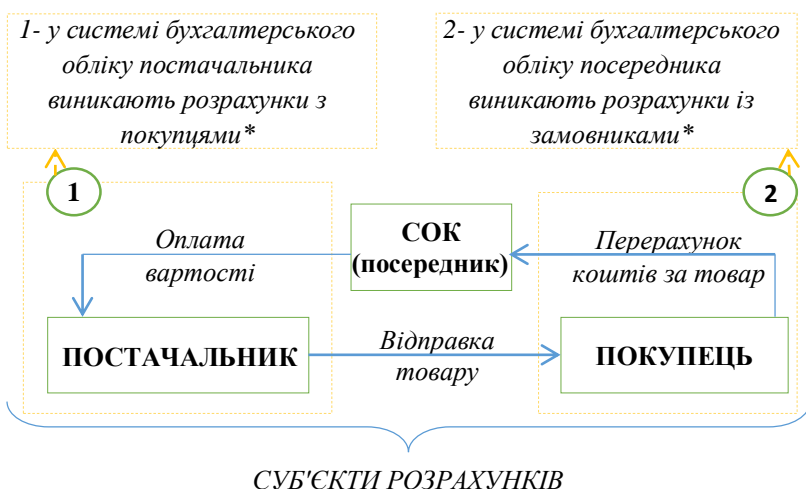

Рис. 1. Теоретична модель обліку розрахунків в сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах

Дані рис. 1 свідчать, про перепродаж товару, де підприємство-посередник-СОК має довірні відносини одночасно як із його постачальником, так і з покупцем. Особливістю виступає перехід права власності на товар спочатку до того посередника й лише згодом до покупця, а товар направляється від постачальника безпосередньо до клієнта.

В обліку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах маємо дві окремі операції: придбання товару в постачальника та його реалізацію покупцю.

При придбанні товару та при його реалізації через посередника-СОК важливо правильно оформити договори купівлі-продажу з постачальником та покупцем. Окрім положень про перехід права власності, у договорі купівлі-продажу потрібно зазначити

найменування товару, його кількість та ціну, дату відвантаження продавцем, вид транспорту, порядок відшкодування транспортних витрат і проведення розрахунків за товари.

Для обліку придбаних товарів через посередника-СОК доцільно відкрити окремий субрахунок 287 «Товари реалізовані через посередника» до рахунку 28 «Товари». На субрахунку 287 «Товари реалізовані через посередника» посередник зможе вести облік товарів від постачальника до покупця який їх отримує і оплачує.

Облік купівлі-продажу товарів через посередника-СОК наведений в табл. 1.

Таблиця 1.

Облік купівлі-продажу товарів через посередника-
сільськогосподарський обслуговуючий кооператив

№ п/п	Зміст операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		дебет	кредит	
1	Оприбутковано товари, придбані від постачальника	287	631	20000
2	Нараховано податковий кредит із ПДВ	641	631	4000
3	Оплачено постачальнику вартість придбаних товарів	631	311	24000
4	Нараховані транспортні витрати за рахунок постачальника	287	631	5000
5	Визнано податковий кредит із ПДВ	641	631	1000
6	Оплачено вартість транспортних витрат за рахунок постачальника	631	311	6000
7	Відвантажено товари покупцю	361	703	36000
8	Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ	703	641	6000
9	Відображено у складі витрат вартість реалізованих товарів	903	287	25000
10	Отримано післяплату від покупця за придбані ним товари	311	361	36000

Враховуючи всі особливості, бухгалтерський облік у сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах повинен виконувати максимально широку місію – забезпечувати довіру, порозуміння, керованість і прозорість при наданні послуг кооперативами, впевненість у вигоді від економії витрат на вартість отриманих послуг та в одержанні додаткових доходів від збуту сільськогосподарської продукції за більш вигідними цінами, ніж ті, які пропонуються іншими суб'єктами господарювання [2].

Висновки. Обслуговуючі сільськогосподарські кооперативи, мають важливе значення, тому що виступають об'єднанням фізичних

та/або юридичних осіб – виробників сільськогосподарської продукції для організації обслуговування, спрямованого на зменшення витрат та/або збільшення доходів членів цього кооперативу під час провадження ними сільськогосподарської діяльності та на захист їхніх економічних інтересів.

Виходячи з цього, актуальними є питання ведення бухгалтерського обліку розрахунків в сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах з метою оптимізації витрат, збільшення прибутку та пришвидшення товарообігу.

Список використаних джерел

1. Збарський В.К., Канінський П.К. Вклад всевітньо відомого вченого Туган-Барановського у розвиток теорії кооперації. *Вісник Сумського нац.аграр.ун-ту*. Суми, 2008. Вип. 2. С.458–461.
2. Зеленко С. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління сільськогосподарських підприємств. *Економічний простір : Збірник наукових праць*. 2013. № 80.
3. Зіновчук В. В. Організаційно-правові засади становлення сільськогосподарської кооперації в Україні. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету*. 2012. № 1(2). С. 3-12.
4. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17.07.1997 №469/97-ВР. URL: zakon.rada.gov.ua
5. Цегельник Н.І. Облік розрахунків в обслуговуючих кооперативах. *Кооперативні читання: 2016 рік* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 16 червня 2016 р.). Ж. : ЖНАЕУ, 2016. С. 166-170
6. Цимбал В.О. Кооперативні принципи Андрія Палія. *Економіка АПК*. 2009. №2. С. 46–51.
7. Шеремета В. В Україні зростає кількість обслуговуючих кооперативів. URL: <http://minagro.gov.ua/node/27013>